

Магістр 2 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБЛІКУ ПОГАШЕННЯ КРЕДИТУ
ТА ПРОЦЕНТІВ ЗА КОРИСТУВАННЯ КРЕДИТОМ**

Анотація. Розглянуто основні питання системи обліку з кредитування та запропоновано шляхи її вдосконалення.

Аннотация. Рассмотрены основные вопросы системы учета по кредитованию и предложены пути ее усовершенствования.

Annotation. The basic questions of the system of account from crediting and offered ways of its improvement are considered.

Ключові слова: організація обліку, кредит, процентні і комісійні доходи та витрати.

Кредитні операції посідають ключове місце з-поміж активних операцій комерційних банків, оскільки вони складають не менше половини їх сукупних активів і забезпечують близько 70 % від отриманих ними доходів.

Вивченням кредитних операцій займаються провідні економісти країни, такі, як О. Олійник, Я. Чайковський, М. Бодрецький та ін. [1]. У своїх роботах вони досліджували стан та перспективи розвитку системи кредитування.

Метою дослідження є розгляд сутності кредитних операцій.

Завдання дослідження полягають у визначенні особливостей організації обліку погашення кредиту та процентів за користування ним.

Об'єктом дослідження є кредитні операції.

Предметом є операції щодо погашення кредиту та відсотки за користування кредитом.

Бухгалтерський облік операцій з кредитування здійснюється відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств", Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, Плану рахунків бухгалтерського обліку в банках України та інших нормативних актів Національного банку України та комерційних банків [2].

Організація обліку при наданні кредиту відображає суму зобов'язань банку з кредитування на позабалансовому рахунку 9129 "Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам", а також 9901 "Контррахунок для рахунків розділу 91".

При наданні кредиту перерахування коштів здійснюється банком відповідно до умов кредитного договору та відображається на рахунках для обліку наданих кредитів, поточних рахунках контрагентів позичальника та поточних рахунках позичальника.

Облік оригіналів кредитних договорів, договорів забезпечення кредиту відображається на рахунку 9819 "Інші цінності і документи" та на контррахунку 98.

Організація обліку при погашенні кредиту у день повного або часткового погашення суми основного боргу здійснюється на поточних рахунках клієнтів 1001, рахунках для обліку наданих кредитів та на рахунках для обліку простроченої, сумнівної заборгованості за наданими кредитами.

Організація обліку у разі несвоєчасного погашення заборгованості позичальника передбачає, що ця сума переноситься на рахунки для обліку простроченої заборгованості, а саме на рахунки для обліку простроченої заборгованості за кредитами та рахунки для обліку наданих кредитів.

При несвоєчасному погашенні до уваги приймається лише сума основного боргу, що не сплачений вчасно.

Для банку мета надання кредиту – отримання за його користування процентів, тобто доходу. Згідно з Правилами бухгалтерського обліку процентних доходів та витрат під час обліку таких передбачається дотримання двох основних принципів:

1) принцип нарахування, відповідно до якого статті доходів та витрат враховуються та оцінюються в момент продажу активу або в момент надання послуг;

2) принцип відповідності, згідно з яким витрати та доходи, повинні визнаватися в бухгалтерському обліку в один і той же період [3].

Розмір процентної ставки за кредитом, нарахування та порядок сплати нарахованих доходів визначається кредитним договором.

При визначенні процентної ставки за кредит банки повинні враховувати реальну вартість залучених кредитних ресурсів, резервні вимоги Національного банку України, темпи приросту інфляції, ризик, пов'язаний із кредитуванням позичальника, а також рентабельність банку в цілому. То ж банку необхідно відображати процентні та комісійні доходи і витрати:

а) проценти визнаються у тому звітному періоді, до якого вони належать, та розраховуються, виходячи з бази їх нарахування та строку користування відповідними активами;

б) доходи за одноразовими послугами можуть визнаватися без відображення за рахунками нарахованих доходів;

в) доходи за безперервними послугами визнаються щомісяця протягом усього строку дії угоди про надання послуг і відображаються в бухгалтерському обліку за принципом нарахування;

г) доходи за послугами, що надаються поетапно, визнаються після завершення кожного етапу операції протягом дії угоди про надання послуг і відображаються в обліку за принципом нарахування.

Отже, більшу частину своїх ресурсів банки формують за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб. Але порівняно з провідними країнами світу відсоток цих коштів в Україні в 3 рази менше. Це говорить про те, що населення не довіряє сучасним банкам.

Таким чином, система кредитування, що склалася в Україні не відповідає міжнародним стандартам, умовам ринкової економіки. Систему кредитування слід кардинально змінити, а для цього потрібна гармонійна праця держави, банків, щоб досягти результативного ефекту. А для цього необхідні сучасні, нові підходи до аналізу діяльності банків, тобто ретельні дослідження, які гарантовано принесуть успіх та вирішать всі проблеми системи кредитування населення.

Основним напрямом у зростанні кредитних ресурсів має бути впровадження різноманітних депозитів населення.

Для удосконалення системи організації обліку з кредитування необхідно:

1. Покращити регулятивну базу, в тому числі закони, які захищають права кредиторів. Новий закон "Про банківське кредитування" дасть змогу збільшити обсяги кредитування.

2. Розробити єдину методичну базу з організації обліку з кредитування, адже в Україні існує понад 200 банків, які відрізняються своїми внутрішньобанківськими положеннями.

3. Знизити ціну кредиту та розширити його доступ до широкого кола клієнтів.

4. Здійснити адаптацію міжнародного досвіду з організації кредитування в Україні.

Отже, такі пропозиції щодо вдосконалення системи обліку кредитування можуть принести деякі переваги перед іншими банками та способами розміщення грошових коштів.

Отже, виходячи з потреб управління кредитними ресурсами банку, банки самостійно обирають організацію системи ведення бухгалтерського обліку, вона має забезпечити єдину методологічну основу в цілому по банку, а також систематизацію даних за кредитними операціями для прийняття управлінських рішень та складання звітності.

Тема банківського кредитування потребує подальшого дослідження, оскільки на сьогодні кредитні відносини можуть спричинити підвищення загальнодержавного розвитку та рівень життя громадян України.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Чайковський Я. Тенденції та проблеми формування ринку кредитних послуг в Україні / Я. Чайковський, О. Олійник, М. Бодрецький // Вісник Нац. банку України. – 2010. – № 11. 2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 09.02.2006 р. № 342 – IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>. 3. Олексієнко М. С. Кредит і кредитні правовідносини: економічна природа і практика законодавчого регулювання / М. С. Олексієнко. – К., 2010.